

Operationeel Programma Interreg IV Grensregio Vlaanderen-Nederland 2007-2013

Strategie: prioriteiten en actielijnen

Op basis van de in het OP beschreven SWOT-analyse, lessen uit de programmaperiode 2000-2006, ontwikkelingsvisie en centrale doelstelling van het programma is een strategie ontwikkeld die een bijdrage moet leveren aan de gewenste ontwikkeling. Bij het formuleren van de strategie is tevens rekening gehouden met de leerervaringen uit de huidige programmaperiode. De strategie voor het OP INTERREG IV Grensregio Vlaanderen-Nederland bestaat uit de volgende prioriteiten en actielijnen:

Prioriteiten	Actielijnen	Pagina's
1. Economie		2
	1.1 Innovatie en uitbouw kenniseconomie	3-4
	1.2 Grensoverschrijdend ondernemen	5-6
	1.3 Versterking economische structuren en omgevingsfactoren	7-8
2. Leefmilieu		9
	2.1 Natuur en landschap	10-11
	2.2 Duurzaam gebruik van natuurlijke rijkdommen	12
3. Mens		13
	3.1 Grensoverschrijdende culturele integratie	14-15
	3.2 Welzijn	16-17

Verder in dit document worden de prioriteiten en actielijnen nader beschreven.

Prioriteit 1: Economie

Beschikbare EFRO-financiering voor de prioriteit: 47.436.780 euro

Context en verantwoording

Met het huidige en de eerdere INTERREG programma's is door de Grensregio Vlaanderen-Nederland sterk geïnvesteerd in de regionale economie. De strategie was erop gericht om bestaande knelpunten als gevolg van de aanwezigheid van de grens tegen te gaan en kansen die zich juist voordoen in grensoverschrijdend perspectief te benutten om daarmee de economische achterstand als gevolg van de perifere ligging in Nederland en België ten opzichte van bestaande kerngebieden in beide lidstaten te verkleinen.

Sinds eind jaren '90 van de vorige eeuw wordt het belang van kennis en innovatie op beleidsniveau breed erkend. De Europese regeringsleiders hebben in 2000 in Lissabon de beleidsdoelstelling vastgelegd dat de Europese Unie in 2010 de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld moet zijn. Als uitvloeisel daarvan zijn ook op nationaal niveau diverse beleidsdocumenten opgesteld die het belang van kennis en innovatie benadrukken en de potenties voor de regio erkennen. In Göteborg is tevens afgesproken dat de focus op kennis en innovatie om de concurrentiepositie te verbeteren niet ten koste mag gaan met de natuurlijke en sociaal-maatschappelijke kwaliteit. Met andere woorden, er wordt gestreefd naar **duurzame economische groei**.

Voor de periode 2007-2013 ligt de nadruk op het voortbouwen op de versterkte economische basis. Uitgangspunt is vooral het **benutten van kansen** in plaats van het met name oplossen van knelpunten, zoals in het verleden centraal stond. Gerichte investeringen in innovatievermogen en de stuwende sectoren zijn noodzakelijk om de ingezette koers door te kunnen zetten en de potentiële bijdrage van de Grensregio Vlaanderen-Nederland aan de welvaart op regionaal, nationaal en Europees niveau te benutten.

De actielijnen binnen deze prioriteit stimuleren deze directe en indirecte investeringen (productiemilieu) teneinde de economische groei te stimuleren. Vanzelfsprekend gaat het om investeringen waarvoor een publieke bijdrage uit het OP noodzakelijk is om deze van de grond te krijgen. Dit omdat de markt het bijvoorbeeld niet zelfstandig of niet snel genoeg kan realiseren. Ook directe steun aan het MKB/KMO is mogelijk, voor zover het gaat om investeringen die voor de doelgroep niet haalbaar zijn of vanuit een focus op de korte termijn onvoldoende prioriteit krijgen. Juist deze activiteiten verdienen vanuit het OP aanmoediging.

Uitwerking in actielijnen

- 1.1 Innovatie en uitbouw kenniseconomie
- 1.2 Grensoverschrijdend ondernemen
- 1.3 Grensoverschrijdende versterking van economische structuren en omgevingsfactoren

Actielijn 1.1: Innovatie en uitbouw kenniseconomie

Context en verantwoording

In een steeds meer globaliserende economie vormen de verdere ontwikkeling van kennisintensieve activiteiten en het implementeren van innovatie belangrijke factoren voor een duurzame economische groei en werkgelegenheidscreatie. De Grensregio Vlaanderen-Nederland beschikt over regionale concentraties van innovatieve en kennisintensieve bedrijvigheid, waarvan een belangrijke stuwende kracht uitgaat. De Grensregio wil dan ook inzetten op de versterking en betere benutting van het eigen kennispotentieel.

Innovatie is van cruciaal belang voor de versterking van de competitiviteit van de ondernemingen. De valorisatie van onderzoeksresultaten en de overdracht van kennis nemen daarbij een steeds centralere plaats in. Stimuleren van **cluster-, keten- en netwerkvorming** - als inspiratiebron voor innovatie en kennisontwikkeling - wordt dan ook sterk gestimuleerd. Enerzijds door bedrijven onderling bij elkaar te brengen en samen te laten werken, anderzijds door te investeren in voorwaarden en voorzieningen die de prestaties van samenwerkende bedrijven een impuls geven.

Daarnaast worden samenwerkingsverbanden tussen non-profit instellingen en het bedrijfsleven nagestreefd om de onderlinge uitwisseling van kennis en ideeën te stimuleren. Dit kan zowel in het bedrijfsleven als in de non-profit sector tot innovatie leiden.

Het grensoverschrijdend versterken en uitbouwen van de aanwezige **onderzoeks- en kennisinfrastructuur** behoort ook tot de reikwijdte van deze actielijn. Bijvoorbeeld door de uitbreiding of oprichting van kenniscentra en het faciliteren en stimuleren van R&D activiteiten in de regio. Tot dit laatste behoort ook het ondersteunen van onderzoeksprojecten en experimentele projecten, die gericht zijn op de ontwikkeling van nieuwe technologieën, methodes, demonstraties alsmede toepassing en commercialisering ervan.

Binnen deze actielijn hebben projecten prioriteit die bijdragen tot een verdere ontwikkeling en versterking van de in de sociaal-economische analyse onderscheiden kansrijke sectoren en ontwikkelgebieden. Er zal door de begeleidende modaliteiten van het programma dan ook met name worden ingezet op de ontwikkeling van projecten die aan dat criterium voldoen.

Het gaat hierbij om de sectoren:

- toerisme en recreatie;
- ICT;
- automotive;
- procesindustrie;
- agrofood en agribusiness (inclusief aquacultuur en seafood);
- havengerelateerde activiteiten;
- health and care;
- logistiek en distributie;
- nanotechnologie;
- embedded systems;
- maintenance;
- bio- en milieutechnologie.

In deze sectoren is duidelijk sprake van een grensoverschrijdende dimensie en meerwaarde die leidt tot een verdere versterking van de concurrentiepositie. Andere sectoren zijn niet bij voorbaat uitgesloten, maar er moet wel sprake zijn van een aantoonbare grensoverschrijdende dimensie en meerwaarde. Gezien de looptijd van het programma moet ruimte bestaan om in te kunnen spelen op andere kansen die zich voordoen. Ontwikkeling van kennis en innovatie is immers een behoefte die in vrijwel alle sectoren aanwezig is.

Doelstelling

Het doel van deze actielijn is het versterken van grensoverschrijdende economische clusters door te investeren in kennis, innovatie, infrastructuur en samenwerking. De Gensregio Vlaanderen-Nederland beschikt over eigen regionale concentraties van innovatieve en kennisintensieve bedrijvigheid, waarvan een belangrijke stuwende kracht uitgaat. Daarom hebben binnen deze actielijn projecten prioriteit die bijdragen tot een verdere ontwikkeling en versterking van de in 'context en verantwoording' benoemde kansrijke sectoren. Andere sectoren zijn niet bij voorbaat uitgesloten, maar er moet wel sprake zijn van van een aantoonbare grensoverschrijdende dimensie en meerwaarde.

Voorziede activiteiten (niet limitatief)

- Stimuleren van netwerkvorming en samenwerking binnen en tussen grensoverschrijdende clusters en het hen omringende economische weefsel met als doel:
 - vernieuwing en duurzame innovatie in kansrijke sectoren
 - het vinden van nieuwe businesspartners
 - grensoverschrijdende kennisuitwisseling tussen MKB/KMO en grote ondernemingen (o.a. begeleiding van MKB/KMO, actieve lerende netwerken)
 - Kennis- en technologietransfer tussen ondernemingen (waaronder MKB/KMO), publieke sector en kennisinstellingen;
- Investeren in voorwaarden en voorzieningen die de prestaties van samenwerkende bedrijven een impuls geven.
- Activiteiten die gericht zijn op delen, grensoverschrijdend openstellen en benutten van onderzoek en onderzoeksresultaten, onderzoeksfaciliteiten zoals apparatuur, clean rooms en (gespecialiseerde) laboratoria, onderzoeksomgevingen als researchinstellingen etc, supercomputers en ICT-netwerken (facility sharing).
- Grensoverschrijdende versterking en uitbouw van de onderzoeks- en kennisinfrastructuur.

Naast de meer 'traditionele' manier van projectverwerving en ontwikkeling zien we ook nieuwe mogelijkheden om dit proces te versterken en te versnellen, bijvoorbeeld het formeren en inschakelen van vakgroepen, taskforces of platforms bestaande uit publieke en private partijen die gezamenlijk projecten ontwikkelen binnen een specifiek aandachtsveld/sector. Hoewel dit geen voorwaarde voor de uitvoering is, zien wij hierin wel een nieuwe kans.

Eindbegunstigden, onder andere:

- regionale en lokale (semi-)overheden
- universiteiten, hogescholen en andere kennis/onderwijsinstellingen
- technologie en innovatiecentra
- ontwikkelingsmaatschappijen
- kamers van koophandel
- overige non-profitinstellingen
- (samenwerkingsverbanden van) MKB/KMO bedrijven

Actielijn 1.2: Grensoverschrijdend ondernemen

Context en verantwoording

De basis voor een innovatieve en vitale economie is ondernemerschap en de wil om te investeren in nieuwe bedrijfsactiviteiten. De Gensregio Vlaanderen-Nederland wil via deze actielijn ondernemers de impuls geven om zich met behulp van grensoverschrijdende samenwerking te ontwikkelen en hun innovatiekracht te benutten. Bij voorkeur in de eerder benoemde prioritaire sectoren. Dit moet leiden tot een toename van het aantal startende ondernemers en succesvolle doorgroei van bestaande ondernemers.

Een specifieke doelgroep voor de actielijn vormen **startende en doorstartende ondernemers**. Deze doelgroep vormt een belangrijke voedingsbodemp voor een dynamische en innovatieve grensoverschrijdende economie en wordt op uiteenlopende wijzen gestimuleerd. Naast de eerder genoemde actielijnen worden projecten gefinancierd die bijvoorbeeld ondernemerskwaliteiten vergroten dan wel zorgdragen voor begeleiding van startende en doorstartende ondernemers. Dergelijke projecten gelden voor alle bedrijfssectoren. Binnen de groep van startende ondernemers gaat extra aandacht uit naar **hightech starters**, vaak voortkomend als spin-off van bestaande kennisinstellingen en bedrijven. Bijvoorbeeld onderzoekers die hun kennis vermarkten of studenten aan de universiteiten of hogescholen die onderzoek in nieuwe producten of diensten omzetten in nieuwe bedrijfsactiviteiten. Deze groep heeft vaak de potentie om snel te groeien en is een bron van creatieve vernieuwing. Het opsporen en ondersteunen van deze hightech starters met een grensoverschrijdende dimensie is om die reden een belangrijke doelstelling.

Doelstelling

Doel is het stimuleren van ondernemerschap in brede zin. Stimuleren van ondernemerschap op het niveau van het individu en de onderneming kan een belangrijke bijdrage leveren tot het versterken van de regionale concurrentiekracht en het economisch draagvlak.

Voorziene activiteiten (niet limitatief)

- Bevorderen (van positieve beeldvorming) van het ondernemerschap (interactie onderwijs-bedrijfsleven, sensibilisering, acties voor specifieke doelgroepen, assessment-trajecten naar vaardigheden en attitudes bij en voor (toekomstige) ondernemers);
- Stimuleren van innovatie in het MKB/KMO door het stimuleren van het aantal starters en groeiers in vernieuwende sectoren en het verbeteren van toegang tot innovatiekapitaal;
- Stimuleren van grensoverschrijdend werken en ondernemen door het stimuleren van initiatieven gericht op netwerkvorming tussen ondernemingen, in het bijzonder MKB/KMO, kenniscentra en overheidsorganisaties (actieve lerende netwerken, ondernemerscoaches);
- Bevorderen van initiatieven, gericht op adviesverlening en begeleiding van MKB/KMO die duurzaam grensoverschrijdend ondernemen;
- Stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen (door o.a. sensibilisering maatschappelijk verantwoord ondernemen, initiatieven die ondernemen linken aan de sociale economie);
- Ondersteuning ontwikkeling innovatieve producten, demonstratieprojecten en innovatieve acties in grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden van ondernemers;
- Grensoverschrijdende marketing van (streek)producten en regional branding in productmarktcombinaties (PMC's);
- Promotie en informatie voorziening grensoverschrijdende producten en diensten.

Verder wordt de mogelijkheid tot de introductie van een bedrijfsgerichte regeling of risicokapitaalfonds opengehouden. Verordening (EG) Nr. 1083/2006 vermeldt in artikel 44 dat 'binnen een operationeel programma de structuurfondsen uitgaven kunnen financieren (...) op het gebied van financiële instrumenteringen voor ondernemingen, voornamelijk het midden- en

kleinbedrijf, zoals risicokapitaalfondsen, garantiefondsen en leningsfondsen, en op fondsen voor stedelijke ontwikkeling (...). Het beslissingsbevoegde orgaan binnen de programmastructuur kan na goedkeuring van het OP besluiten tot het daadwerkelijk instellen van een bedrijfsgerichte regeling of een risicokapitaalfonds. Nadrukkelijke voorwaarden ten aanzien van deze instrumenten zijn het additionele en grensoverschrijdende karakter.

Eindbegunstigden, onder andere:

- regionale en lokale (semi-)overheden
- universiteiten, hogescholen en andere kennis/onderwijsinstellingen
- technologie en innovatiecentra
- ontwikkelingsmaatschappijen
- kamers van koophandel
- non-profitinstellingen
- (samenwerkingsverbanden van) MKB/KMO bedrijven
- branche organisaties

Actielijn 1.3: Grensoverschrijdende versterking van economische structuren en omgevingsfactoren

Context en verantwoording

Daar waar actielijn 1.1 en 1.2 direct zijn gericht op betere prestaties van het regionale bedrijfsleven door samenwerking, innovatie en stimuleren van ondernemerschap heeft actielijn 1.3 een meer voorwaardenscheppend karakter voor economische groei van de grensregio. Het creëren van goede omgevingsfactoren vormt een belangrijke voorwaarde voor een duurzame economische ontwikkeling. Het verbeteren van de economische, bestuurlijke en fysieke (water, weg en spoor) infrastructuur - waarbij het grensoverschrijdende en samenwerkingsgerichte karakter voorop staat - moet de Grensregio Vlaanderen-Nederland in staat stellen optimaal de voordelen te benutten van de strategische ligging in het Europees kerngebied en de gevestigde prioritaire en kansrijke sectoren te versterken. Belangrijke onderdelen van deze actielijn zijn toegankelijkheid en duurzame mobiliteit, ruimte voor bedrijvigheid, ICT infrastructuur, verbetering aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt en het bewaken van de ruimtelijke balans tussen stad en platteland. De voorziene acties moeten onder andere een meerwaarde hebben voor de logistieke en toeristische sector, omdat die afhankelijk zijn van een verantwoord ruimte gebruik.

Voldoende en kwaliteitsvolle ruimte om te ondernemen is een essentieel onderdeel van een goed investeringsklimaat. Indien de locatie niet voldoet aan de eisen van bedrijven zal dit leiden tot een uitstel of verplaatsing van investeringen. Ruimte is echter een schaarse productiefactor in de Grensregio Vlaanderen-Nederland waar zorgvuldig mee moet worden omgegaan. Dat betekent dat niet alleen geïnvesteerd moet worden in de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen of de realisatie van nieuwe bedrijfs(verzamel)gebouwen, maar bij voorkeur geïnvesteerd moet worden in vernieuwing en revitalisering van bestaande ruimten. Binnen dit programma staat daarbij de grensoverschrijdende dimensie van ruimte gebruik centraal.

Het versterken van de **grensoverschrijdende arbeidsmarkt** behoort ook tot de reikwijdte van deze actielijn, met als doel het realiseren van competenties voor innovatie. Mensen zijn immers de dragers van kennis en innovatieprocessen en een actief grensoverschrijdend arbeids- en scholingsbeleid kan bijdragen tot een betere benutting en ontplooiing ervan. Een goede werking van de arbeidsmarkt is daarmee een belangrijke omgevingsfactor.

Tot slot wordt ingezet op modernisering en verbetering van de grensoverschrijdende dienstverlening van de publieke sector richting ondernemers, waarbij inzet van nieuwe technologie wordt gestimuleerd en er ook aandacht uitgaat naar de vereenvoudiging van wet- en regelgeving.

Doelstelling

Het creëren van goede omgevingsfactoren als een belangrijke voorwaarde voor een duurzame economische ontwikkeling.

Voorziene activiteiten (niet limitatief)

- verbeteren van de grensoverschrijdende duurzame mobiliteit en toegankelijkheid door:
 - afstemming van vervoersmodi (lucht, spoor, weg en water);
 - afstemming van en samenwerking in het openbaar vervoer;
 - het tegengaan van congestie op grensoverschrijdende verbindingen;
- het verbeteren en bevorderen van voldoende en kwalitatieve ruimte ten behoeve van het bedrijfsleven door:
 - samenwerking inzake herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en brownfields;
 - het bevorderen van duurzaam bedrijventerreinmanagement en energiemangement op bedrijventerreinen;

- afstemming en harmonisatie van de ruimtelijke en economische structuurplanning;
- acties ter verdere afstemming tussen bedrijfsomgeving en leefomgeving;
- ontwikkeling nieuwe bedrijventerreinen en –centra;
- het bevorderen van gebruik en integratie van ICT-infrastructuur in de grensregio;
- grensoverschrijdende samenwerking en afstemming in het integraal gebiedsgericht werken rond ruimtelijke ordening, milieu en economie (ROME), met name in door de grens gescheiden functioneel samenhangende gebieden, en grensoverschrijdend locatiebeleid in functie van het beperken van vervuilende verkeersstromen.
- stimuleren en versterken van logistieke troeven verbonden aan de geografische ligging en aanwezigheid van belangrijke havens en luchthavens door:
 - te investeren in een efficiënt logistiek netwerk ten behoeve van de havens, luchthavens en bedrijven;
 - gezamenlijke promotie van de grensregio als logistiek en distributiecentrum;
- ontwikkelen van een evenwichtige relatie tussen stad en platteland.
- versterking van het toeristisch-recreatief potentieel door:
 - grensoverschrijdende informatievoorziening en promotie;
 - professionalisering van het toeristisch ondernemerschap;
 - stimulering van innovatieve toeristische producten, die inspelen op toeristische troeven en het cultuurhistorisch erfgoed;
 - op grotere schaal ontwikkelen en ontsluiten van het toeristisch-recreatief potentieel van het cultuurhistorisch erfgoed;
 - kwaliteitsverbetering bestaande infrastructuur en toeristische producten.
- bevorderen van de werking van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt door initiatieven gericht op:
 - samenwerken tussen opleidingsinstellingen, arbeidsmarktorganisaties, gemeenten en bedrijfsleven om vraag en aanbod beter op elkaar aan te laten sluiten;
 - het bevorderen van grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit;
 - het bevorderen dan wel het faciliteren van grensoverschrijdende stageplaatsen;
 - het bevorderen van kennisuitwisseling rond arbeidsmarkt, tussen bedrijven en arbeidsbemiddelingorganisaties;
 - ontwikkelen HRM beleid gericht op innovatie van de arbeidsorganisatie; organisaties moeten een klimaat creëren waarin medewerkers leeftijdsbestendige arrangementen in kunnen richten;
 - ontwikkelen en implementeren van reïntegratietrajecten die gebruik maken van verschillen in kwantiteit en kwaliteit in vraag en aanbod aan weerszijden van de grens;
- aanpak van knelpunten als gevolg van wettelijke, bestuurlijke en structurele verschillen, met name daar waar de ondernemers en werknemers benadeeld wordt door deze grensknelpunten.

Eindbegunstigden, onder andere:

- regionale en lokale (semi-)overheden
- ontwikkelingsmaatschappijen
- milieuorganisaties
- kamers van koophandel
- arbeidsmarktorganisaties
- brancheorganisaties
- samenwerkingsverbanden
- (samenwerkingsverbanden van) MKB/KMO bedrijven
- aanbieders openbaar vervoer

Prioriteit 2: Leefmilieu

Beschikbare EFRO-financiering voor de prioriteit: 22.769.655 euro

Context en verantwoording

De economische ontwikkeling van de Grensregio Vlaanderen-Nederland die door prioriteit 1 wordt versterkt, moet hand in hand gaan met versterking en behoud van optimaal leefmilieu van de grensregio. Dit moet ook een bijdrage leveren aan het tegengaan van verslechtering in het mondiale milieu. Het leefmilieu omvat uiteraard een veelheid van onderdelen die niet allemaal in het programma aan bod kunnen komen. Als uitgangspunt geldt dat actielijnen ter bevordering van het leefmilieu in de grensregio moeten bijdragen aan de grensoverschrijdende samenwerking en economische ontwikkeling van de regio. Daarbinnen wordt prioriteit gegeven aan natuur en duurzame economie.

Duurzame ontwikkeling is een belangrijk uitgangspunt in het programma en krijgt in deze prioriteit expliciete aandacht. De doelstelling van deze prioriteit is het behouden en versterken van een duurzame en leefbare omgeving, inclusief het omgaan met het probleem van de klimaatsverandering, dat noodzakelijk is om de aantrekkingskracht van de Grensregio voor inwoners, bedrijven en recreanten te behouden en te vergroten. Overigens, duurzaamheid heeft niet alleen betrekking op Profit (economie) en Planet (omgeving) maar ook op People. Het aspect Profit is in voorgaande prioriteit nadrukkelijk aan de orde geweest, het aspect Planet komt in deze prioriteit aan de orde en het aspect People komt vooral terug bij prioriteit 3.

Gelet op de veelheid aan projectmogelijkheden in deze prioriteit en de relatief beperkte middelen zal prioriteit gegeven worden aan projecten die het meeste bijdragen aan de grensoverschrijdende ontwikkeling en direct inspelen op het benutten van de grensoverschrijdende kansen en oplossen van grensoverschrijdende knelpunten.

Uitwerking in actielijnen

- 2.1 Natuur en landschap
- 2.2 Duurzaam gebruik van natuurlijke rijkdommen.

Actielijn 2.1 Natuur en landschap

Context en verantwoording

De Grensregio telt talrijke waardevolle natuurgebieden en landschappen. Deze gebieden hebben te maken met problemen die niet bij de grens stoppen of bezitten kansen die door grensoverschrijdende samenwerking verder benut kunnen worden.

Binnen deze actielijn ondersteunen we bij voorkeur projecten die daadwerkelijk uitgevoerd worden in een grensgebied, omdat daar de meerwaarde van grensoverschrijdende samenwerking het grootst is. Voorbeelden hiervan zijn grensoverschrijdende natuurgebieden, grensoverschrijdende rivieren, kustzones en grensoverschrijdende landschappen. Projecten die uitgevoerd worden op een locatie van de grens en waar geen sprake is van een duidelijke grensoverschrijdende fysieke 'link' komen alleen voor subsidie in aanmerking als de grensoverschrijdende betekenis van deze projecten wordt aangetoond. Zo kunnen wel degelijk samenwerkingsprojecten tussen gebieden in de grensregio die niet direct aan elkaar grenzen ondersteund worden, mits de meerwaarde van de grensoverschrijdende aanpak is verzekerd.

Als gevolg van talrijke risicoactiviteiten kent de grensregio een aantal specifieke milieuproblemen, met betrekking tot onder andere de luchtkwaliteit, geluidsoverlast, waterkwaliteit en kwantiteit en (water)bodemkwaliteit. Daarnaast zal de in gang zijnde klimaatwijziging in een waterrijk en natuurrijk gebied als de Grensregio Vlaanderen-Nederland zeker impact hebben op de natuur- en milieusituatie.

Daarom worden binnen deze actielijn projecten gestimuleerd die deze bedreigingen nu en in toekomst doormiddel van grensoverschrijdende samenwerking tegengaan en een voorbeeldfunctie hebben voor de gehele grensregio en bijdragen aan de verwezenlijking van andere doelstellingen van het programma (integraal karakter).

Doelstelling

Behoud en versterking van de natuurlijke waarden van de Grensregio Vlaanderen-Nederland alsmede het verbeteren van de milieusituatie ten einde de leefbaarheid en economische vitaliteit van de grensregio te vergroten.

Voorziene activiteiten (niet limitatief)

Zonder uitputtend te zijn, volgt onderstaand een opsomming van voorbeeld projectcategorieën in deze actielijn:

- grensoverschrijdende planvorming, informatie-uitwisseling en implementatie op het gebied van natuurbeheer en natuurbescherming, het stimuleren van biodiversiteit en de ontwikkeling van natuurgebieden;
- initiatieven ter versterking van het gebiedseigen karakter van het grenslandschap, zoals:
 - grensoverschrijdend beheer van landschappen en grensoverschrijdend integraal kustzonebeheer;
 - initiatieven ter versterking van de rol van landbouwers als landschapsbeheerders;
 - ontwikkeling en uitdragen van nieuwe bestemmingen voor vrijkomende agrarische grond, die de grensoverschrijdende gebiedskenmerken versterken;
 - Initiatieven en investeringen die de afstemming van ruimere omgevingsfactoren (natuur, landschap, erfgoed) met de lokale grenseconomie bevorderen, eventueel door herbesteding.
- grensoverschrijdend inrichten van landschappen met als doel ontsnippering en verbinding van belevingsvolle gebieden;
- ontwikkeling en ontsluiting voor de recreant van natuurgebieden en landgoederen, eventueel inclusief daarin gelokaliseerd landschappelijk of cultuurhistorisch erfgoed, met instandhouding

of bij voorkeur versterking van belangrijke natuurwaarden.

- het versterken of tot stand doen komen van grensoverschrijdende samenwerking en afstemming op vlak van waterkwaliteit en het tegengaan van vervuiling van oppervlaktewaters, grondwater en kustwater;
- het versterken of tot stand doen komen van grensoverschrijdende structurele samenwerking op vlak van waterkwantiteit
 - het tot stand brengen van grensoverschrijdende 'early warning'-systemen ten aanzien van overstromingen en hoge waterpeilen;
 - grensoverschrijdende ingrepen en ten aanzien van het vergroten van de buffer voor hoge waterstanden, waterconservering en waterretentie;
 - samenwerking rond een duurzame kustverdediging;
 - opstellen calamiteitenplannen voor crisissituaties en het ontwikkelen en testen van methoden voor crisismanagement en crisiscommunicatie.
- grensoverschrijdende bestrijding van lucht-, bodem- en geluidsvervuiling.

Ook hier geldt dat het aantal mogelijke projecten ver uitstijgt boven de beschikbare middelen. Ook hier zullen dus bij de keuze van de projecten prioriteiten moeten worden gesteld. Bedoelde prioriteiten zijn in het voorgaande reeds benoemd.

Eindbegunstigden, onder andere:

- regionale en lokale (semi-)overheden
- waterschappen
- profit- en non-profitinstellingen (o.a. natuur- en milieuorganisaties, toeristisch-recreatieve organisaties)

Actielijn 2.2 Duurzaam gebruik van natuurlijke rijkdommen

Context en verantwoording

Duurzame ontwikkeling vormt een belangrijke voorwaarde voor het behoud en het versterken van de attractiviteit van de grensregio en de daar specifiek gevestigde bedrijven en vereist een evenwicht tussen economische, sociale en ecologische aspecten. Belangrijke aandachtspunten zijn onder andere het stimuleren van duurzame energie, ontwikkelen van nieuwe energietechnologieën, efficiënt gebruik van grondstoffen, duurzame woon- en werkconcepten en het reduceren van de afvalproductie en de daaraan verbonden milieudruk.

Doelstelling

Het stimuleren van grensoverschrijdend duurzaam gebruik van natuurlijke rijkdommen met aandacht voor duurzaam gebruik van energie en hulpbronnen, hetgeen nu en in de toekomst ten goede komt aan het leefmilieu.

Voorziene activiteiten (niet limitatief)

Zonder uitputtend te zijn, volgt onderstaand een opsomming van voorbeeld projectcategorieën in deze actielijn:

- het stimuleren van gebruik en productie van duurzame energie en nieuwe energietechnologieën; onder andere door gezamenlijk onderzoek naar en gebruik van duurzame energiebronnen en de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen;
- het bevorderen van een efficiënt gebruik van natuurlijke grondstoffen;
- acties gericht op energiebesparing. Binnen diverse economische sectoren zoals de industrie en de bouw, maar ook binnen de vervoerssector en de consumentenmarkt.
- het bevorderen van informatie-uitwisseling en kennisnetwerken rond duurzaamheid en afstemming inzake EU-milieuregelgeving;
- kennisoverdracht en sensibilisering gericht op specifieke doelgroepen (jeugd, bestuurders, bedrijven);
- het bevorderen van milieumanagement en duurzaam ondernemen door kennisoverdracht en pilotprojecten;
- ontwikkeling duurzame woon- en werkconcepten, waarbij overheden bij de ontwikkeling van publieke gebouwen en kennisuitwisseling op dit terrein een voorbeeld functie kunnen vervullen;
- stimuleren van afvalpreventie en het beheersen van afvalstromen;
- afstemming van afvalverwerkingscapaciteit en uitwisseling kennis afvalverzameling en verwerking.

Eindbegunstigden, onder andere:

- regionale en lokale (semi-)overheden
- profit- en non-profitinstellingen (o.a. natuur- en milieuorganisaties, energiebedrijven)

Prioriteit 3: Mens

Beschikbare EFRO-financiering voor de prioriteit: 18.974.712 euro

Context en verantwoording

Leefbaarheid is een breed begrip dat betrekking heeft op woonklimaat, sociaal en cultureel klimaat, voorzieningenniveau, veiligheid en bestaanszekerheid. Ten aanzien van leefbaarheid hebben stedelijke gebieden te maken met andere dimensies en problemen dan landelijke gebieden en dit vergt dan ook een andere aanpak. Leefbaarheid in een regio is een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van de regio, omdat het voor de mens een vestigingsvoorwaarde is. In een grensregio is het daarnaast ook een voorwaarde voor grensoverschrijdende samenwerking op andere terreinen, doordat een gemeenschappelijke culturele identiteit bijdraagt aan een gemeenschappelijk begrippenkader.

Het doel van deze prioriteit is het verbeteren van de leefbaarheid door het versterken van de sociale cohesie en integratie in de Grensregio Vlaanderen-Nederland. Middelen hiervoor zijn met name het stimuleren van het welzijn van de inwoners van de regio, participatie in het maatschappelijk proces en het versterken van de culturele identiteit van de regio. Samenwerking tussen professionele organisaties op het gebied van welzijn, zorg, gezondheid, veiligheid, bestuur en cultuur moeten mensen dichterbij elkaar brengen, hun welbevinden verhogen en de gedachte van "één Europa" zichtbaarder maken.

Gelet op de veelheid aan projectmogelijkheden in deze prioriteit en de relatief beperkte middelen is verdere in kadering wenselijk door projecten prioriteit te geven die het meeste bijdragen aan de grensoverschrijdende ontwikkeling en direct inspelen op het benutten van de grensoverschrijdende kansen en oplossen van grensoverschrijdende knelpunten.

Uitwerking in actielijnen

- 3.1 Grensoverschrijdende culturele integratie
- 3.2 Welzijn

Actielijn 3.1 Grensoverschrijdende culturele en bestuurlijke integratie

Context en verantwoording

Grensoverschrijdende integratie wordt het gemakkelijkst en effectiefst gerealiseerd via culturele, bestuurlijke en laagdrempelige initiatieven.

Het eerste element in het kader van deze actielijn is cultuur. De culturele identiteit in de regio is een belangrijk onderdeel van de goede woon-werk- en leefomgeving in het gebied en daarmee een randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de regio. Cultuur kent zowel een historisch-fysieke component als een sociaal-maatschappelijke component.

Als historisch-fysieke component is cultureel erfgoed in de euregionale context van belang, omdat het een gemeenschappelijk verleden kan benadrukken dat fysiek zichtbaar is. Het kan daardoor een bindende factor zijn voor grensoverschrijdende samenwerking en ontwikkeling. Behoud en vernieuwing van cultuurhistorisch erfgoed behoort daarom tot de reikwijdte van deze actielijn. Cultuurhistorie is bovendien een belangrijke toeristische trekpleister in de Grensregio Vlaanderen-Nederland, bijvoorbeeld oude stadscentra, cultuurhistorische landschappen en monumenten. Grensoverschrijdende samenwerking op dit gebied kan dit toeristische product 'cultuurhistorie' versterken waardoor meer recreanten en toeristen worden aangetrokken. Culturele samenwerking is dan ook niet alleen van belang voor de maatschappelijke integratie, maar ook voor de economische ontwikkeling.

Daarnaast is de sociale component van cultuur van belang, omdat die de kans biedt mensen met elkaar in contact te brengen en te laten leren van overeenkomsten en verschillen. De bekendheid en vertrouwdheid met elkaar is een belangrijke bouwsteen voor regionale sociaal-economische ontwikkeling. Sociaal culturele uitwisseling leidt tot meer begrip en beleving over het aspect 'grensregio' en draagt bij tot een verdere integratie van verschillende bevolkingsgroepen en de ontwikkeling van één culturele identiteit.

Een belangrijk deelaspect van de sociale component van cultuur vormt interbestuurlijke samenwerking. Bestuurlijke vertrouwdheid en uitwisseling vormen in een grensregio een voortdurend aandachtspunt, alleen al omdat bestuurders per definitie tijdelijke mandaten bekleden. Voorwaarde is wel dat initiatieven die aan deze noodzaak tegemoet komen nadrukkelijk een inhoudelijk doel dienen. De gelijkenissen tussen de situaties aan beide zijden van de grens bieden in dat opzicht voldoende kans om zinvolle initiatieven te ontwikkelen. De verweving van stedelijke en plattelandsgebieden en de wijze waarop daarmee wordt omgegaan stelt besturen (provincies en gemeenten) aan beide kanten van de grens voor de nodige uitdagingen. Het ligt niet binnen het bereik van dit OP om structurele bestuurlijke vernieuwingen te initialiseren en te ontwikkelen, maar contacten, overleg, kennisuitwisseling en netwerkvorming tussen bestuurders en ambtenaren kunnen leereffecten en kleinschalige samenwerkingsinitiatieven opleveren. Ook de bevordering van de participatie en inspraak van burgers bij de Euregionale bestuurlijke integratie maakt daar deel van uit.

De grensregio kent een diversiteit aan culturele voorzieningen en evenementen, waarvan zowel inwoners als toeristen gebruik maken. Door de samenwerking tussen culturele instellingen te stimuleren moet het grensoverschrijdend aanbod een impuls krijgen en leiden tot een beter aanbod. Belangrijk is om ook in beschouwing te nemen dat cultuur en grensoverschrijdend toerisme nauw met elkaar samenhangen. Dit betekent dat culturele samenwerking en uitwisseling naast maatschappelijke integratie ook de economische ontwikkeling kunnen bevorderen.

Met het oog op het creëren en versterken van een regionale identiteit en het vergroten van het begrip tussen de inwoners van de regio aan beide zijden van de grens spelen de media een belangrijke rol. Samenwerking tussen de media is daarom van belang.

De jeugd is een prioritaire doelgroep. Jongeren hebben immers de toekomst en dienen in een vroeg stadium vertrouwd te raken met contacten en samenwerking over de grens.

Culturele projecten zijn alleen subsidiabel als ze een bijdrage leveren aan de economische en sociale samenhang van de regio. Verder komen culturele projecten alleen voor steun in aanmerking als zij voor structurele samenwerking zorgen. Aan evenementen wordt alleen tijdens de aanloopfase steun verleend en voor organisatorische kosten, niet voor productiekosten, aankoop van werken en gages van artiesten.

Doelstelling

Het doel van deze actielijn is het versterken van de culturele identiteit en het behouden, opwaarderen en vernieuwen van het cultuurhistorisch erfgoed. Versterken van de gemeenschappelijke identiteit bevordert de maatschappelijke integratie van mensen en de samenwerking tussen mensen en organisaties. Daarmee is het een belangrijke basis voor regionale ontwikkeling.

Voorziene activiteiten (niet limitatief)

- culturele projecten, primair gericht op kennismaking, uitwisseling en het doen ontstaan van een 'euregiogevoel' door benadrukking van gezamenlijke geschiedenis of cultuurelementen;
- grensoverschrijdende acties met als doel het bereiken en betrekken van de burger, teneinde diens grensoverschrijdend denken en handelen te 'normaliseren';
- de verdere uitbouw van de samenwerking van de (multi) media (regionale tv en radio), met een belangrijke rol voor culturele en (intra-euregionaal) toeristische informatievoorziening;
- versterken structureel contact tussen burgers als basis voor initiatieven die een bijdrage leveren aan de sociaal-economische ontwikkeling van de regio (zogenaamde people to people projecten);
- onderzoek en uitwisseling van kennis en ervaringen organiseren tussen provincies en gemeenten in functie van grensoverschrijdend gebiedsgericht beleid;
- stimuleren van cultuureducatie en cultuurparticipatie;
- samenwerking tussen musea, theaters en andere culturele instellingen op het gebied van promotie (externe visibiliteit van de grensoverschrijdende regio), productontwikkeling en (grensoverschrijdende) arrangementen;
- verbeteren bereikbaarheid en toegankelijkheid van het cultureel erfgoed;
- op grotere schaal ontwikkelen en ontsluiten van het toeristisch-recreatief potentieel van het cultuurhistorisch erfgoed;
- sociaal culturele integratie realiseren via basis- en secundair onderwijs.

Eindbegunstigden, onder andere:

- regionale en lokale (semi-)overheden
- profit- en non-profitinstellingen, o.a. culturele instellingen (musea, theaters, etc.), scholen en toeristisch-recreatieve organisaties;
- jongeren organisaties;
- sportinstellingen en bonden.

Actielijn 3.2 Welzijn

Context en verantwoording

Een belangrijk element in de visie van de Grensregio Vlaanderen-Nederland is het welzijn van mensen. Burgers moeten zich thuis voelen en voldoende mogelijkheden hebben om zich op sociaal-maatschappelijk en economisch gebied te ontwikkelen. Dit vergroot de sociale cohesie in de Grensregio en is een belangrijke voorwaarde voor grensoverschrijdende samenwerking op andere terreinen.

De actielijn is niet gericht op personen, maar op organisaties en (publieke) instellingen die een rol spelen in het proces van integratie van personen in de maatschappij. Projecten die tot doel hebben de grensoverschrijdende samenwerking tussen deze organisaties en instellingen te stimuleren, passen in deze actielijn.

Initiatieven binnen deze actielijn moeten gericht zijn op het stimuleren van professionele deskundigheid en overdracht van kennis. Projecten moeten een duidelijke grensoverschrijdend karakter hebben.

Welzijn kent in dit programma drie belangrijke speerpunten:

- gezondheid;
- veiligheid;
- leefbaarheid in stad en platteland.

Doelstelling

Verbeteren van het welzijn van de mensen in de grensregio zodat mensen zich thuis en veilig voelen in de regio. Dit is een belangrijke factor voor het behouden van bestaande en aantrekken van nieuwe bedrijvigheid.

Voorziene activiteiten (niet limitatief)

Zonder uitputtend te zijn, volgt onderstaand een opsomming van voorbeeld projectcategorieën in deze actielijn:

Gezondheid

- ontwikkeling, afstemming en efficiëntie in de grensstreek van gezondheidszorg door:
 - grensoverschrijdende samenwerking en regionale specialisatie;
 - het bevorderen van gebruik van zorgvoorzieningen over de grens, door informatievoorziening aan de patiënt en het verwijderen van barrières voor de grensoverschrijdende gezondheidszorg;
 - uitwisseling van professionele deskundigheid en opleidingen in de zorg
 - gegevensuitwisseling over patiëntenverloop met gebruikmaking ICT (en afstemming)
- ontwikkeling innovatieve vormen van (thuis)zorg om in te spelen op toenemende vergrijzing;
- brede innovatie in de zorg- en welzijnssector (incl. netwerking en procesinnovatie);

Veiligheid

- rationalisatie in de grensstreek van welzijns- en preventie-initiatieven, door:
 - grensoverschrijdende samenwerking en regionale specialisatie;
 - het bevorderen van gebruik van voorzieningen over de grens;
 - het toegankelijk maken van begeleiding, dienst- en hulpverlening over de grens;
- intensivering van de samenwerking m.b.t. veiligheid en openbare orde en andere kerntaken van overheden (enkel aan de wettelijke taken additionele initiatieven) ;
- grensloze rationalisatie van de werkingsgebieden van hulpdiensten zoals brandweer en ambulance, en van andere overheidsdiensten aan de burger (enkel aan de wettelijke taken additionele initiatieven);

Leefbaarheid

- grensoverschrijdende samenwerking ter stimulering van het vrijwilligerswerk;
- grensoverschrijdende arbeidsmarktintegratie ten behoeve van maatschappelijk kwetsbare groepen en grensoverschrijdende samenwerking in alle daarvoor benodigde processen (sociale economie);
- het vergroten van de leefbaarheid in kleine kernen in de nabijheid van de grens door
 - initiatieven ter versterking van de bereikbaarheid van kleine kernen met openbaar vervoer
 - investeringen tot behoud van een voldoende voorzieningenniveau in kleine kernen (het benutten van schaalvoordelen in grensdorpen en –regio's door het integreren van Vlaamse en Nederlandse voorzieningen of het opzetten van gezamenlijke voorzieningen, bijvoorbeeld bibliotheken, gemeenschapscentra, bejaardentehuizen)
- grensoverschrijdende samenwerking tussen steden of stedelijke netwerken voor duurzame stedelijke ontwikkeling, bijvoorbeeld op het gebied van:
 - stimuleren buurt- en wijk economie
 - verbeteren attractiviteit openbare ruimte en verbeteren veiligheid in openbare ruimte
 - versterken sociale veiligheid en terugdringen criminaliteit
 - verbeteren woon- en leefklimaat steden
- ontwikkelen van een evenwichtige relatie tussen stad, verstedelijkt overgangsgebied en platteland op sociaal-maatschappelijk vlak;
- samenwerking met als doel het behouden van hoogopgeleide jonge professionals (braindrain).

Eindbegunstigden, onder andere:

- regionale en lokale (semi-)overheden
- maatschappelijke instellingen (op het gebied van welzijn, veiligheid, leefbaarheid, zorg, etc.)
- zorginstellingen en -organisaties
- hulporganisaties en reddingsdiensten
- belangenorganisaties
- onderwijsinstellingen
- overige non-profitinstellingen